

Begrotingsdebat Binnenlandse Zaken en Gemeentefonds

Position Paper

U behandelt op 3 en 5 februari de begroting van Binnenlandse Zaken en het Gemeentefonds. De VNG geeft u enkele urgente onderwerpen mee en deelt de laatste stand van zaken over de financiële situatie van gemeenten.

Wij vragen uw aandacht voor de volgende punten:

1. Breng de taken en middelen van gemeenten in balans
2. Neem het rapport van de Studiegroep Interbestuurlijke Verhoudingen als uitgangspunt
3. Geef lokale politieke partijen nu al een gelijk speelveld
4. Geef gemeenten zekerheid over de uitvoeringsmiddelen klimaat in het Gemeentefonds

Waar komen we vandaan?

In het regeerakkoord van Rutte IV stond dat het rijk vanaf 2026 flink zou korten op het gemeente- en provinciefonds. Afgelopen jaren stonden in het teken van het herstellen van de balans tussen taken en middelen bij medeoverheden en was de interbestuurlijke verhouding flink verstoord, met een mogelijke gang naar de rechter als dieptepunt. Uiteindelijk zijn we langs de randen van het ravijn gelopen, maar sloten we bemoedigend af met de [Studiegroep Interbestuurlijke Verhoudingen](#).

De afgelopen jaren heeft het gesprek tussen gemeenten en rijk zich voor een groot deel gericht op de gemeentefondsbeegroting. Gemeenten kunnen alleen een sterke en betrouwbare eerste overheid zijn als de taken en middelen van gemeenten in balans zijn. Gelukkig zijn er op dat vlak de afgelopen jaren enkele betekenisvolle stappen gezet en is de ergste verschraving van voorzieningen en een gang naar de rechter vooralsnog voorkomen. Desondanks hebben

gemeenten pijnlijke maatregelen moeten nemen en investeringen uit- of afgesteld welke heel hard nodig zijn om het huidige voorzieningenniveau op peil te houden.

Er staat gemeenten daarnaast nog een aantal flinke extra opgaven te wachten. Gemeenten moeten investeren om veiligheid op straat te kunnen waarborgen, bestaanszekerheid te vergroten en een goede plek om te wonen, werken en te verzorgen te kunnen bieden. Ook wacht gemeenten een onhaalbare situatie in de jeugdzorg vanaf 2028 en pas in 2027 komt er duidelijkheid over een nieuw advies van de Commissie Van Ark.

1. Breng de taken en middelen van gemeenten in balans

De taken en middelen van gemeenten zijn nog niet structureel in balans. De discussie blijven we voeren langs de weg van het geld, terwijl het over de inhoud zou moeten gaan. Wat verwachten we van gemeenten en voor welk bedrag? In hoofdstuk 4 van het rapport van de Studiegroep Interbestuurlijke Verhoudingen is dit belangrijke inzicht ook als aanbeveling meegegeven om de verhoudingen op orde te houden.

De Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) heeft een tweetal adviezen uitgebracht op verzoek van de Eerste en Tweede Kamer om de discussies over de balans zuiverder te kunnen voeren: [Afrekenen met disbalans](#) en [Meters maken met medebewind](#). De kernvraag is of er voldoende inzicht is in welke taken gemeenten uitvoeren, hoeveel beleidsruimte zij daarbij hebben en of daar passende middelen tegenover staan. Volgens de ROB ontbreekt dat overzicht, waardoor lastig te beoordelen is of taken, bevoegdheden en middelen nog in balans zijn en of het parlement wetgeving goed kan controleren op uitvoerbaarheid en betaalbaarheid.

De [reactie van de minister](#) bevat een belangrijk signaal: hij erkent de disbalans tussen taken, bevoegdheden en middelen en bevestigt dat medebewindstaken in principe door het rijk moeten worden bekostigd. Het knelpunt zit in de vervolgstap. De minister kiest voor verkenning, gesprekken en monitoring, zonder vooraf helder te maken welke taken onder medebewind vallen en hoe die zich verhouden tot de financiering. Dat biedt te weinig houvast, juist nu beide Kamers om duidelijkheid vragen. Een dergelijk overzicht is echter wel te maken én kan enorm bijdragen aan het juiste inhoudelijke gesprek over de taken van gemeenten en verwachtingen vanuit de rijksoverheid.

Uw Kamer moet haar controlerende taak op het naleven van de Financiële Verhoudingswet goed kunnen uitvoeren. Daarom roepen wij u op om de minister van BZK aan de Kameruitspraken te houden, de [motie-Chakor](#) (36740-VII-36) na te komen.

Naast bovenstaand punt, is het goed te weten dat er meer zaken spelen in de juiste verhouding tussen taken en middelen. Eerder deelden we aan de bestuurlijke tafels al onze zorgen over de achterblijvende compensatie voor prijsontwikkeling in het Gemeentefonds en de haalbaarheid van de besparingsmaatregelen op Jeugdhulp. Daarnaast staan we voor een nieuwe stap in de aanpassing van het verdeelmodel van het Gemeentefonds, waarbij wij ons al lange tijd zorgen maken over het tempo. Ook over deze punten zal de VNG de komende periode met het Rijk in gesprek zijn.

2. Neem het rapport van de Studiegroep Interbestuurlijke Verhoudingen als uitgangspunt

Wij staan in Nederland voor grote opgaven die wij samen willen aanpakken. Het rapport van de Studiegroep Interbestuurlijke Verhoudingen '[Samen bouwen aan resultaten](#)' is een gids waarin staat hoe we dat gaan bereiken. Al die opgaven moeten ergens landen en niet blijven liggen op de tekentafel. Op dat moment is samenwerking binnen één overheid de sleutel tot succes. Want onduidelijkheid over taken, bekostiging en rollen veroorzaken onnodige ruis, dat we ons nu niet kunnen veroorloven.

Het is voor gemeenten van groot belang dat we gezamenlijk met de andere medeoverheden en het rijk een agenda maken. Bovendien moet er een goede geschillenregeling komen, wanneer overheden er onderling onverhoopt niet uit komen.

U kunt als Kamer helpen om het gesprek over de grote opgaven weer te richten op de inhoud, door de gezonde verhoudingen tussen rijk en medeoverheden te herstellen. Neem daarvoor het rapport van de [Studiegroep Interbestuurlijke Verhoudingen](#) als uitgangspunt.

3. Geef lokale politieke partijen nu al een gelijk speelveld

Krachtige lokale democratie vraagt om krachtige lokale politieke partijen met voldoende financiële middelen. Anders dan partijen in de Eerste en de Tweede Kamer krijgen lokale partijen geen subsidie. Na jarenlange discussie is verandering in zicht: de Wet op de politieke partijen (Wpp) zorgt voor een gelijk speelveld met een subsidie voor alle decentrale partijen. Het geld ligt al klaar in de

begroting van het ministerie van BZK maar wordt niet uitgekeerd zolang de wet nog niet in werking is getreden. Lokale politieke partijen kunnen niet nog langer wachten en het geld is er.

De VNG heeft uitgezocht of het uitvoerbaar is om via het Gemeentefonds het geld dat er al is ter beschikking te stellen aan lokale (afdelingen van) politieke partijen. Dit blijkt het geval, waardoor we vooruitlopend op de Wpp lokale politieke partijen nu al een gelijk speelveld kunnen bieden. Daar is wel voor nodig dat uw Kamer het geld als decentralisatie uitkering in het gemeentefonds stort. Vervolgend keren gemeenten de subsidie uit aan politieke partijen die dit aanvragen.

Twee zaken zijn belangrijk om hierbij in acht te nemen:

1. De subsidie is voor alle lokale politieke partijen, dus ook voor afdelingen van landelijke partijen.
2. De transparantie-eisen over de besteding van de subsidie worden in lijn met het voorstel van de Wpp overgenomen in de tijdelijke regeling.

Wij roepen u op om een tijdelijke, het liefst eenmalige, subsidieregeling voor lokale politieke partijen in te voeren, vooruitlopend op de Wpp.

4. Geef gemeenten zekerheid over de uitvoeringsmiddelen klimaat in het Gemeentefonds

Gemeenten ontvangen middelen voor de uitvoering van klimaatafspraken en doelen. Het gaat om een bedrag van € 717,5 miljoen in 2026 oplopend tot € 770 miljoen in 2030. Dit geld werd voorheen overgemaakt via een SPUK (met de naam CDOKE) en uitgekeerd vanaf de begroting van KGG. Kabinet breed is afgesproken het aantal SPUKS te verminderen en daarom is ook voor deze SPUK afgesproken de middelen uit te keren via een decentralisatie-uitkering naar het gemeentefonds. De minister van KGG heeft echter besloten om steeds voor één jaar geld over te hevelen. Dus nu alleen voor 2026. Vanaf 2027 t/m 2030 staat het geld nog op de begroting van KGG.

Het gaat niet om extra geld maar om toegezegd structureel geld dat er al is. De minister heeft zelf in juli 2025 per brief al aangegeven dat gemeenten kunnen rekenen op de middelen: *'De middelen voor de jaren 2027 t/m 2030 zullen als bijzondere fondsuitkering (BFU) worden uitgekeerd'*. Ons verzoek is daarom om in uw fractie te bespreken om het geld van de KGG-begroting over te hevelen naar het Gemeentefonds.

Wij roepen u op de toegezegde afspraken af te dwingen door hierop amendementen in te dienen bij de begrotingen Biza én KGG.

**Vereniging van
Nederlandse Gemeenten**

Nassaulaan 12
2514 JS Den Haag
+31 70 373 83 93

info@vng.nl

januari 2026